І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса
Редакції і Адміністрації
'Svoboda', 81-83 Grand St.,
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. в Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 91. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го ТРАВНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, MAY 13, 1959 No. 91. РІК LXVI.

ПРЕЗИДЕНТ ВИМАГАЄ УЧАСТИ ЗДА В ОДНО-БІЛЬЙОНОВОМУ БАНКУ ДЛЯ ПІВД. АМЕРИКИ

Вашингтон. — През. Айзенгавер звернувся в понеділок дня 11 травня ц. р. до Конґресу з пропозицією затвердити участь З'єдинених Держав Америки в розвитковому банку для Південної Америки, що його основний закладовий капітал мав би виносити один більйон долярів. Згідно з пропозицією Президента, ЗДА мали б асиґнувати із свого боку для цього банку суму 450 мільйонів долярів. У своєму зверненні до Конґресу през. Айзенгавер підкреслив, що заснування Міжамериканського Розвиткового Банку буде найвидатнішим кроком в історії економічних взаємин ЗДА з їхніми латино-американськими сусідами і, з другого боку, такий банк буде здійсненням довготривалих прагнень південно-американських республік мати окрему між-американську банкову установу із завданням фінансувати і прискорювати господарський розвиток країн Південної Америки. Американська участь в такому банку матиме ще й те значення, що вона стане важливим засобом у протидіянні комуністичним намаганням використовувати економічні труднощі тих чи інших південно-американських держав. Плян заснування Міжамериканського Розвиткового Банку був випрацьований репрезентантами двадцяти й однієї американської республіки на конференції, що відбулася в січні ц. р. у Вашинґтоні. Водночас із цим, цього ж самого дня в понеділок 11-го травня, палатна підкомісія для закордонних справ вирішила запропонувати Конґресові поступово редукувати й оконечно припинити в найближчому майбутньому мілітарну допомогу для південно-американських країн, що її вони використовували не завжди згідно з призначенням. Мілітарна допомога від ЗДА була надавана південно-американським республікам з умовою, що вона буде використовувана тільки для цілей оборони американського континенту, а не для здійснення вимог „внутрішньої безпеки" окремих республік. В деяких випадках окремі південно-американські режими зужили доставлену їм зброю для свого власного закріплення або для своєї оборони перед революційними рухами. Інколи навіть це діялося із шкодою для престижу З'єдинених Держав Америки. Починаючи з 1945 року, значить від кінця другої світової війни, З'єдинені Держави Америки уділили південно-американським республікам 470 мільйонів долярів дотацій на мілітарну допомогу і в наступному 1959—1960 році мали б уділити ще 96,500,000 долярів. Тепер — згідно з рекомендацією палатної підкомісії, ці дотації мали б бути обмежені і згодом цілком скасовані.

В квітні було 65,012,000 затруднених

Вашингтон. — Представники департаментів праці і торгівлі повідомляють, що в квітні цього року число затруднених на 2 рази більше поправилося, ніж передбачували. Те саме відноситься і до числа безробітних, яке виносило 3,627,000 і було на 735,000 менше в порівнянні з березнем ц. р. Число затруднених в квітні ц. р. збільшилося на 1,184,000 і виносило 65,012,000. Для порівняння треба згадати, що найбільше число затруднених було в липні 1957 (67,221,000). Число затруднених може збільшуватися без відповідного зменшення числа безробітних тому, що на ринок праці приходять щораз то нові молоді робітники. Пересічний заробіток фабричного робітника в квітні ц. р. збільшився на 63 центи і виносив 89,87 доляра. В квітні 5,3 відсотка всіх робітних сил було без праці, а в березні ц. р. цей відсоток виносив — 5,8. Збільшилися числа затруднених робітників у фармерстві, будівельному промислі і фабричних робітників. Уряд турбується тим, що є ще поважне число робітників без праці.

Амбасадори ЗДА стверджують підсилення комуністичної діяльности в Західній Півкулі

Сантіяго, Чіле. — 10 амбасадорів ЗДА із держав у Південній Америці при кінці триденної конференції видали спільний комунікат, в якому стверджують, що міжнародний комунізм посилив свої зусилля, щоб підмінувати одність держав Західньої Півкулі. В цьому комунікаті підкреслюється, що місцеві комуністи виступають у своїх країнах проти того всього, що могло б скріпити економіку держав. Стверджено також, що комуністи вмішуються до внутрішніх справ держав у Південній Америці, і що комуністичні провідники із країн у Латинській Америці в останньому часі відвідали Москву і комуністичний Китай. Ціллю цієї метушні комуністичних ватажків є те, щоб не допустити до конференції міністрів закордонних справ у Кіто, Еквадор, яка мала б відбутися на початку 1960 року. Амбасадори обговорювали економічні проблеми цього району, головним чином справу цін на сирівці, які продають держави Латинської Америки.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній нюйоркський губернатор Аверел Гарриман** 9-го травня відлетів до Европи, де задумує прожити коло двох місяців. Він плянує також відбути подорож по Центральній Азії і Сибіру, зокрема відвідати Москву, де сподівається зустрітися з Нікітою Хрущовим і Анастасом Мікояном. Для одної з пресових аґенцій Гарриман має написати ряд статтей.

● **Голова Федерального Бюра Інвестиґацій Дж. Едґар Гувер** відзначав 10-го травня 35-річчя своєї праці на теперішньому становищі. На влаштованому з цієї нагоди прийнятті присутні були його „босс", генеральний прокуратор Вільям П. Роджерс, і віце-президент Ричард М. Ніксон. Едґар Гувер дістав численні ґратуляції від членів Конґресу, губернаторів, високих урядовців та організацій.

● **В конґресовому звіті** висловлено надію, що ЗДА за чотири роки матимуть стільки штучних сателітів, що легко можна буде створити комунікаційну сітку для надавання і присилання телефонічних інформацій до всіх місцевостей земної кулі.

● **Переговори,** які ведуться в Ню Йорку між представниками робітників і власниками сталевих фірм, коштують кожній стороні денно по 10,000 долярів.

● **Президент Колумбійського університету** в Ню Йорку сказав, що треба б змінити вимоги від докторських дисертацій, які мають бути доказом, що їх автор вміє науково працювати, а не фінансовою прикрістю для кандидатів на докторів і їх фізичною мукою.

● **Один нюйоркський крамар,** після того, як міський податок від пачки цигарок збільшено на один цент, вивісив табличку, на якій написав: Цигарки коштують 12 центів, податки разом — 15, тому треба платити за пачку — 27 центів. Держава бере 8 центів податку, стейт — 5, а місто 2.

Президент щиро привітав бельгійського короля Бодуена

През. Айзенгавер вітає бельгійського короля Бодуена на Вашингтонському летовищі

Вашингтон. — 11-го травня президент Айзенгавер щиро вітав бельгійського короля Бодуена і заявив, що американці подивляють його країну, хоч вона виглядає маленька в порівнянні з „американськими стандартами". 28-річний король виглядав на ще молодшого, коли стояв „на струнко" під час того, як столиця ЗДА вітала його 21 гарматніми пострілами та коли разом із Президентом проходив попри почесну сторожу, яку творили кадети армії, моряки, та вояки корпусу морської піхоти. Король Бодуен згадав свою першу візиту в ЗДА 11 років тому і після того плинною англійською мовою говорив про те, що приносить „окреме звернення про приязнь від бельгійського народу. Бельгія і ЗДА тісно об'єднані під час миру і війни. Їхнє майбутнє є забезпечене тепер історичним союзом". Король казав, що Бельгія зобов'язана Америці за допомогу в годинах найбільшої небезпеки, коли „було загрожене все її існування". Президент відповів королеві, що нарід ЗДА завжди дивився на бельгійців із подивом і пошаною. Король склав вінець на гробі Невідомого Вояка на цвинтарі в Арлінґтоні і відбув зустріч із журналістами. Увечорі Президент і пані Айзенгавер приймали короля Бодуена обідом в Білому Домі, на якому були присутні деякі дипломати і приватні особи. 12 травня король промовлятиме до Конґресу, а в четвер 14 травня відлетить до Дітройту і почне свою 21-денну туру по ЗДА.

В СТ. ЛУЇСІ СТВОРЕНО ОКРУЖНУ РАДУ ВІДДІЛІВ УНС

Ст. Луїс. — В результаті нарад представників місцевих і довколишніх Відділів УНСоюзу, що відбулися тут минулої суботи і неділі, 9 і 10-го травня, з участю голозних контролерів УНС з Шикаґа, інж. Степана Куропася та пр. Петра Пуцила, тут створено Окружну Раду Відділів УНС, що координуватиме діяльність 284, 38 і 377 Відділів УНС з Іллинойсу та 179,197, 225, 373 і 463-го Відділів УНС з Мизурі. В нарадах взяло участь 40 осіб, що репрезентували 6 з 8-ох Відділів Округи. Нову Окружну Раду очолюють обрані на цих зборах п. Петро Івасишин, як голова, п. Іван Василюк — секретар та п. Осип Недільницький — касир і п-і Івасюк та п. Якимів і п. Стефенишин — члени. Між наміченими на найближчу мету цілями нової Окружної Ради, крім загальної координації союзової акції, є відзначення 65-річчя УНСоюзу восени та теперішньої ювілейної організаційної кампанії, є відзначення відповідною імпрезою 65-річчя УНСоюзу восени ня теперішньої ювілейної організаційної кампанії, є відзначення відповідною імпрезою тивности та зокрема посилення цього року.

Українська громада в Покіпсі організується

Покіпсі, Н. Й. — В цій невеликій місцевості горішньої частини стейту Ню Йорк, славній осідком підприємства електронічних машин АйБіЕМ, відбулося в суботу 9-го травня 1959 р. громадське свячене при співучасті понад півсотні місцевих та довколишніх громадян. Свячене підготовив Українсько - Американський Клюб, який саме організується й який поставив собі завдання зорганізувати усю місцеву громаду, яка досі поза Відділом УККА, який існує від 1953 року під проводом проф. Теофіля Остапюка й об'єднує тільки невелике число громадян, не мала свойого місцевого об'єднання. Свячене відбулося у залі Американського Леґіону. Його розпочав о. Богдан Осідач, греко - католицький парох з недалекого Гудсону, який посвятив їжу та сказав тепле великоднє слово. Після нього промовив голова Клюбу, місцевий лікар д-р Володимир Ленець, який нав'язавши до давньої традиції державної незалежности та культурного розвитку українського народу, закликав до шанування свойого національного походження і традицій та об'єднання в одній українській громаді. У цім місцевім святі взяли участь гості з поблизької „Союзівки" в особах головного секретаря УНСоюзу д-ра Ярослава Падоха та асистента управителя „Союзівки" Володимира Кваса. Д-р Падох вітав учасників свяченого від їх найближчого сусіда „Союзівки" та її власника УНСоюзу й, пригадавши 65-річний шлях праці тієї найстаршої української організації для своїх членів і всього народу, висловив признання місцевим громадянам за їх намагання зорганізуватися в новій українській громаді. У підготові свята найбільше заслуг положили голова Клюбу д-р В. Ленець, Павло Кифор, Михайло Оршуляк, Андрій Королик і ін. Нова українська громада має всі можливості гарного розвитку.

● **З нагоди свого 75-річчя експрезидент Гаррі С. Труман** побажав американському народові миру і щастя, а своїй доньці Марґариті Кліфтон Деніел — другого сина. Журналістам він заявив, що хотів би прожити ще принаймні 10—12 років. Але по павзі Труман додав: „Можливо, що я й цим разом шуткую, як люблю це іноді робити".

Англія постачатиме Іракові зброю

Лондон. — Речник англійського уряду повідомив палату громад, що англійський уряд вирішив позитивно прохання прем'єра Іраку генерала Кассіма, щоб іракській армії доставити різні роди зброї, включно з танками і ракетними літаками. Скількість тієї зброї ще докладно не узгіднена, бо в цій справі ведуться ще переговори, головно щодо літаків. На продаж зброї Іракові дали свою згоду ЗДА й інші члени НАТО. Англія подала своє рішення до відома З'єдиненій Арабській Республіці, Ливанові й Ізраїлеві. Іран, Туреччина і Йорданія — безпосередні сусіди Іраку, не висловили ніякого застереження. Тільки єгипетська, урядом контрольована преса зареаґувала на те повідомлення заявою, що це „нова імперіялістична махінація, звернена проти арабського націоналізму". Англійський уряд, приймаючи своє рішення, виходив з засновку, що треба скріпити позицію генерала Кассіма і іракської армії та не штовхати їх у ситуацію, в якій вони мусіли б звернутися за зброєю до Москви. Вправді Москва вже прислала Іракові якийсь транспорт зброї, але її ніби мало. Англійці не поділяють думки інших західніх кол, наче б в Іраку панували вже комуністи.

В Австрії соціялісти виграли у виборах — програли комуністи

Відень. — Австрійські соціял - демократи можуть похвалитись поважним успіхом: в минулих недільних виборах до австрійського парляменту вони здобули 78 мандатів, тільки на 1 мандат менше, ніж його дістала керівна від часу останньої війни консервативна Народна партія. Хоч формально Народна партія осягнула більшість, фактично вислід виборів уважають її прогрою. Раніше Народна партія мала 82 мандати, а соціялісти мали 74. Право - консервативна партія Свободи дістала 8 мандатів, а комуністи втратили всі три свої мандати, що їх мали в останньому парляменті. За цим вислідом виборів неминуча партійна коаліція — Народної і Соціялістичної партій при творенні нового уряду Австрії — доходять до висновку звітодавці.

Помер о. Андрій Гр. Й. Трух, ЧСВВ

Гримзбі, Онтеріо. — 8-го травня ц. р. помер після довгої недуги визначний священик-монах о. Андрій Григорій Трух, ЧСВВ, колишній поручник Українських Січових Стрільців, а пізніше релігійний письменник і публіцист та відомий проповідник в Канадійській провінції оо. Василіян. Народився він у Стриї 18 лютого 1894 р. в Західній Україні, там закінчив середню освіту і почав студіювати богословіє у Львові, але в серпні 1914 року зголосився до Українських Січових Стрільців, де дослужився ранґи поручника, відбуваючи всі бої з полком УСС в сотні Дмитра Вітовського. Вславився як провідник стеж під час боїв в Карпатах, за що був відзначений медалею хоробрости. В травні 1915 р. був ранений в боях під Болеховом. Брав участь у всіх боях УСС, а в листопаді 1918 року керував обсадою Корпусної команди при здобутті Львова. Після війни 1-го травня 1920 року вступив до Чину оо. Василіян і в липні 1926 був висвячений на священика. Між УСС Грицько Трух належав до найкращих старшин, а між оо. Василіянами о. Андрій Гр. Й. Трух вславився як релігійний поет і письменник та публіцист і редактор. Він є автором української граматики, двох томів „Життя Святих" та численних статтей і розвідок на історично - релігійні теми і спогадів про своє життя, де він писав про те, чому вибрав собі життя в чернечій келії.

ЦЕРКВА Й ШКОЛА СВ. ЮРА В НЮ ЙОРКУ ЗНАЙДУТЬСЯ В ЦЕНТРІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ДІЛЬНИЦІ

Ню Йорк. — В останню неділю 10 травня 1959 відбулося тут у великій залі нової школи при греко-католицькій парохії св. Юра, вибудованої перед роком коштом двох мільйонів долярів, (й ще не цілком закінченої) врочисте парохіяльне свячене, яке зібрало понад пятсот парохіян, не враховуючи в те число великої кількости молоді, передовсім учеників і учениць школи св. Юра, в якій навчається 1200 дітей. На першу частину тієї успішної імпрези склалися виступи шкільної молоді школи св. Юра, яка вивела у бездоганнім виді традиційні українські ягілки. Зокрема тепло були приняті виступи нашої наймолодшої дітвори, згуртованої в передшкільнім садочку при названій школі. В підготову цієї програми вклали багато праці учителька садочка п. Аполонія Книш, якій в цьому допомагала учителька школи св. Юра п. Процик. Другу частину свяченого виповнили посвячення заставлених столів, якого доконав о. ігумен О. Засійбіда в асисті пароха св. Юра о. Ю. Катрія та о. С. Барнича, та промови всіх трьох названих отців і двох світських промовців, а саме будівничого Джеймса Діллона, який пожертвував на школу 10,000 долярів та відомого промисловця й фундатора Українського Інституту Америки п. Володимира Джуса, який жертвував на школу 20,000 долярів, з чого 5,000 склав на самому святі. Програмою свяченого керував вміло і з великим дотепом о. парох Катрій. О. Барнич з'ясовував світла й тіні останньої збірки на сплату великої рати довгу за школу в сумі 185.000 долярів, платність якої припадає на кінець цього місяця, а о. ігумен Засійбіда підсумував її вислід, який приніс повний успіх. Досі зложено готівкою рівно 100,000, а задекляровано приблизно вдруге стільки. О. Засійбіда подав також відомості про затверджений плян перебудови всієї дільниці, серед якої знаходиться церква та нова школа св. Юра. Раніший плян передбачав ліквідацію цього церковного центру, але наполегливі старання оо. Василіян та факт побудови величавої школи довели до зміни того пляну. Новий плян передбачає оточення церкви та школи св. Юра вінком парків та високоповерхових будинків, зарівно викладових заль, як студентських гуртожитків (кемпусів). Парохія св. Юра, крім своїх посілостей, які вона в цій дільниці має, одержить ще декілька додаткових парцель, де колись зможе постати величава нова церква, гідна вже побудованої школи та поваги найбільшої української громади поза межами України. Інформації о. ігумена Засійбіди, ілюстровані плянами, викликали загальне захоплення учасників свяченого. Це чергове свячене святоюрської парохії виявило на всю ширину не тільки жертвенність нашої громади, але й тісну співпрацю поміж нашими громадськими та церковними колами. У висліді чого було можливе здійснення справжнього подвигу в роки рецесії: вибудування школи, яку офіційні чинники називають найкращою нюйоркською школою.

У ЖЕНЕВІ ВІДКРИТО КОНФЕРЕНЦІЮ МІНІСТРІВ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ

СОВЄТИ ВІДСТУПИЛИ В СПРАВІ РІВНОПРАВНОЇ УЧАСТИ СХІДНЬО-НІМЕЦЬКИХ КОМУНІСТІВ

Женева. — З кількагодинним опізненням о год. 6.20 по пол. в минулий понеділок 11 травня ц. р. відкрито в палаці Об'єднаних Націй у Женеві конференцію міністрів закордонних справ ЗДА, СССР, Англії і Франції. Доля конференції була загрожена вимогою Совєтів, щоб репрезентанти обох Німеччин взяли участь в конференції, як її повноправні члени. Західні держави рішуче цьому спротивились, навівши, що це має бути конференція чотирьох держав, а не шістьох, та що західні держави не визнали були Східньої Німеччини (т. зв. „Німецької Демократичної Республіки") і тому не хочуть викликувати враження, наче б вони її тепер визнали, допустивши її за спільний конференційний стіл. Остаточно, після того, як англійський міністер Селвин Ллойд передав Андреєві Громикові становище Заходу і заявив йому, що Захід не поступиться навіть за ціну, що конференція не відбудеться, — але тоді, мовляв, все „одіюм" впаде на Совєтів, — у помешканні Селвина Ллойда відбулося „приватне" засідання всіх чотирьох міністрів, на якому Громико відступив від своєї вимоги. Німецькі делегати будуть приявні в характері обсерваторів, але, коли забажають, то можуть забрати слово. Правда, англійський міністер пояснив, що коли б деякі міністри з чотирьох великодержав спротивилися виступові німецьких делеґатів, тоді треба буде перервати засідання для з'ясування ситуації. Кожний із чотирьох міністрів великодержав має почот із 9-х членів делегації, кожна німецька делегація складається з 6-х делегатів. Правда, на перше засідання з'явилось шість східньо-німецьких та тільки п'ять західньо-німецьких делегатів. Довгий процедуральний спір ішов за те, чи конференційний стіл має бути круглий, чи квадратний або прямокутний. Большевики настоювали на круглому столі, щоб можна було легше поширити склад учасників конференції. Західні міністри звертали увагу, що коли це має бути конференція 4-х великодержав, тоді найкраще, щоб був квадратний стіл з можливістю для кожної делегації займати одну сторону. Остаточно погодились на тому, що стіл — круглий, але не „повний", а всередині з круглою діркою. Делегати чотирьох великодержав не сидять довкола нього, а по його одному боці, мають напроти себе два малі столи з двома німецькими делегаціями та посередині тих німецьких столів — стіл секретаріяту конференції. Перше засідання, як згадано, відбулось о год. 6:20 попол. і тривало всього 50 хвилин, до 7:10. Його виповнили дві короткі привітальні промови: генерального секретаря Об'єднаних Націй Даґа Гаммершилда, який запевнив делегатів, що Секретаріят Об'єднаних Націй облегшить конференції її завдання всіми технічними догідностями. Гаммершилд говорив про потребу вирівнювати всі міжнародні розбіжності мирним способом згідно з чартером ОН. Головуючий на тому засіданні англійський міністер закордонних справ Селвин Ллойд (за ротаційною системою, з нав'язанням до останньої конференції міністрів закордонних справ осінню 1955 року), підкреслив у своїй короткій промові, що нема „одної магічної формули", яка розв'язала б всі проблеми, але, мовляв, треба зосередитись на найголовніших проблемах і старатися звузити поле розбіжностей. Найближче засідання визначено на наступний день.

Мекміллен вислав нового листа Хрущову

Лондон. — Речник англійського уряду заявив, що англійський прем'єр Мекміллен вислав в минулому тижні (але без точного означення дня) нового листа Нікіті Хрущову в справі припинення дальших атомових дослідів. Проте цей речник відмовився признати, чи лист Мекміллена покривається з минулорічним листом през. Айзенгавера до Хрущова в цій самій справі. Хрущов, відкинувши в останній своїй ноті пропозицію Айзенгавера на припинення атомових дослідів тільки в повітрі (а ще не під землею і під водою), водночас з великим признанням покликався був на пропозицію Мекміллена, щоб договоритись до заборони всяких атомово - водневих дослідів, встановивши згори обмежене число міжнародних інспекцій. ЗДА й Англія погоджуються в Женеві, щоб громадяни тієї держави, де будуть стаціоновані контрольні станиці, становили одну третину станиці, другу третину становили невтральні контрольори, а решту — делеґати двох інших атомових держав. Совєти не погоджуються навіть на такий склад контрольних дружин і допускають найбільше по 5 чужих членів в кількадесятичленній контрольно - інспекційній дружині в СССР: всю решту становили б підсовєтські громадяни. Очевидно, що на це не не згоджуються західні країни, бо це була б фікція контролі.

У СВІТІ

● **Нікіта Хрущов** їздить іноколи із свого дому в Москві до Кремлю автом совєтської марки „ЗІС" — без ніякої поліційної охорони. Це сензаційне відкриття зробили чотири закордонні кореспонденти, які йдучи гамірною і рухливою вулицею Калініна, впізнали в одному з автомобілів всевладного совєтського диктатора.

● **Португальський міністер внутрішніх справ** уперше офіційно признав, що в Португалії в березні цього року викрито інспіровану комуністами змову проти теперішнього режиму, при чому арештовано 22 цивільні особи й 9-х військовиків. Цим міністер заперечив поширену опозиційними колами вістку, начеб то в Португалії переведено масові арештування. Згаданий міністер виразно вказав на зв'язок цієї змови з акцією опозиції, очолюваної генералом Гумбертом Дельґадо, невдалим кандидатом на президента, що недавно еміґрував до Бразилії. Його прихильники, рішуче заперечуючи будь-який зв'язок із комуністами, заявляють, що уряд свідомо хоче їх здискредитувати.

● **В Італії** гостро критикують уряд за підтримування державними оголошеннями мілянського щоденника „Іль Джорно", який пропагує „невтралізм", виступає проти американських летунських й ракетних баз на терені Італії і вносить хаос в публічну опінію. В цій справі буде переведене слідство, бо підозрівають, що італійський нафтовий трест фінансує той щоденник і таким чином виступає проти прозахідньої політики уряду.

● **Турки** з великою парадою приймали грецького прем'єра і міністра закордонних справ, які протягом трьох днів гостювали в Анкарі. В день приїзду гостей закрито всі школи й державні установи, а шкільна молодь і урядовці зорганізовано взяли участь в зустрічі. Щоб підкреслити сердечність відвідин, грецький прем'єр приїхав із своєю дружиною, назустріч якій вийшли дружини турецьких достойників.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$ 12.00	One year	$ 12.00
На пів року	6.25	Six months	6.25
На три місяці	3.25	Three months	3.25
В Джерзі Сіті і закордоном:		Jersey City and Foreign Rates:	
На рік	$ 14.00	One year	$ 14.00
На пів року	7.50	Six months	7.50
На три місяці	4.00	Three months	4.00

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

РОЗМОВИ З ДИКТАТОРАМИ

У понеділок, 11-го травня о год. 3.30 по полудні, мала початися в Женеві конференція американського держ. секретаря Крістіяна Гертера, англійського секретаря закордонних справ Селвина Ллойда і французького міністра закордонних справ Моріса Кув де Морвіля з совєтським міністром закордонних справ Андреєм Громиком з метою розглянути викликану совєтським становищем у справі Берліну міжнародну кризу та приготовити вступними устійненями зустріч голів урядів західніх великодержав з совєтським диктатором Хрущовим. Ще поки конференція почалася, її мету і вислід, як і її саму, перерішив совєтський міністер Громико, видвигнувши домагання, щоб у тій конференції взяли участь, як повноправні члени, представники двох Німеччин: Німецької Федеративної Республіки, що є суверенним та повноправним державним твором, і східньої т. зв. Німецької Демократичної Республіки, що є державною фікцією на послугах імперіялістичної політики Москви. Справу полагоджено компромісово: західні міністри погодилися на приявність німецьких представників в характері спостерігачів, і конференція з кількагодинним опізненням таки почалася.

Початковий виступ Громика ще раз потвердив думку про недоцільність, а то й виразну для справи волі шкідливість зустрічей і розмов з совєтськими диктаторами. Логіка цілком проста: дипломатія культурних і миролюбних націй має на меті виснювати спірні проблеми і взаємними компромісами полагоджувати їх без ужиття сили. Совєтська дипломатія має на меті те саме, що мала гітлерівська дипломатія в Мюнхені і що має на меті кожна диктатура — заговорювати на смерть свої жертви.

Це й є головна суть і це може бути єдиним наслідком зустрічей з совєтським диктатором чи його аґентами з титулами міністрів. Треба признати, що західня дипломатія в більшості здає собі справу з того і коли все ж таки говорить з диктатором чи його представниками, то лише з огляду на засаду: як довго ведуться розмови, так довго мовчать гармати. Іншими словами — не надія на мирне полагодження конфлікту, а тільки надія на відрочення війни змушує Захід зустрічатись з представниками комуно - московської диктатури.

Не малу ролю грають тут і самі демократичні системи Кремлівський диктатор робить те, що йому подобається, не питаючись і не слухаючи голосу народу. Немає і не може бути випадку, щоб в обставинах совєтської диктатури прозвучав навіть найслабший голос, що квестіонував би правильність і доцільність поступування диктатора. Натомість в демократичних системах на кожну справу існує поділ думок. Не перший раз совєтська диктатура намагається використати ці системи на загибіль самій же демократії, а всі переговори з Заходом мають це за свою головну мету. Бо коли, наприклад, англійська преса називає „провокацією" американське рішення робити повітряні доставби до Берліну на великій висоті всупереч совєтському спротивові, маючи на увазі теперішню конференцію в Женеві та майбутню „зустріч на вершинах", то якого ще успіху потрібно Москві з цих зустрічей?

Ця і багато інших „струн", зв'язаних із розмовами з совєтською диктатурою — пише Дейвід Лоренс, редактор відомого тижневика „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" — дають повне право диктаторові Хрущову вважати, що він має в своїх руках повну контролю і команду, подібно, як колись вважав Гітлер у нацистичній Німеччині, і що він може „виговорити" від Заходу відступ крок за кроком аж до повної капітуляції. Трагедія тільки в тому, — приходить до висновку цитований автор, — що вільним народам світу доведеться правдоподібно в найближчих роках вести нову світову війну, щоб доказати помилковість і фальшивість калькуляцій безпощадного диктатора.

Висновок, без сумніву, правильний, але він рівночасно заперечує головний арґумент Заходу в його зустрічах з совєтською диктатурою — можливість бодай зменшити, якщо вже не оминути, загрозу війни. Мюнхен і концесії Гітлерові доказують, що такими зустрічами не тільки не відвертається війни, але, навпаки, її прискішується. Правда, Захід не думає повторювати Мюнхену, себто поступатись перед погрозами і шантажем, але цими конференціями він дає диктаторові нагоду продовжувати свою підступну політику заговорювання вільних націй на смерть, аж поки диктатор не відчує себе досить сильним і готовим, щоб виконати давно винесений комунізмом вирок над волею і її визнавцями — в „останньому рішальному бою".

ЗАЛІЗНА ЗАВІСА — ФУНДАМЕНТ СССР

Під заголовком „Чому Росія потребує залізної завіси" появилась недавно в недільному додатку „НЙТаймсу" стаття колишнього московського кореспондента цього щоденника, Вільяма Дж. Джордена. Його твердження і висновки виявляють добре знання історії Росії взагалі та її совєтського періоду зокрема. Він правильно пов'язує тісно нинішню совєтську систему правління з реакційним колишнім правлінням царського періоду. Він проводить влучну паралелю поміж системою пашпортів, заборон, шпигування, величезного поліційного апарату, пресової цензури й обмежень громадянських та особистих свобод в царській Росії — з теперішньою системою, яка всі ті прикметні риси давнього реакційного автократизму тільки роздула, побільшила й стосує в карикатурно - варварській формі.

На самому вступі американський журналіст звертає увагу на нинішні наївні настрої на Заході, начебто большевики схильні помалу касувати залізну завісу. Ці настрої спираються на таких фактах, як уладження Мекмілленові і сен. Гомфрі телевізійних передач у Москві, як збільшення числа американських туристів до СССР, обмін мистецькими американськими й совєтськими ансамблями, чи американська виставка в Москві, що її в липні ц. р. відкриє віце-президент Ніксон. Трохи згодом, подавши історичне тло, на якому большевики здвигнули свою систему, автор пояснює кожну з отих нібито познак зникання залізної завіси. І так, телевізійні передачі названих закордонних політиків засекречено до останньої хвилини, в часописах їх не оприлюднено, а бачило їх на телевізії мінімальне число совєтських громадян. Коли совєтський громадянин виїздить за кордон, то він знає, що платить за свій привілей — обов'язком дивитися на все, що побачить за кордоном, крізь офіційні совєтські окуляри й потім відповідно це дома описувати. Навіть така фігура в совєтському театрально - мистецькому світі, як Мойсеєв, не мав права вільно й сяк-так справедливо оповісти своїм колеґам про дійсність в мистецькому світі Америки, бо коли зважився зробити це у вузькому гурті своїх колеґ — дістав гостру догану від міністерства культури, а його заповіджений ширший виступ на ту тему не відбувся. Всі ж чужинецькі туристи, що приїздять до СССР, стоять під строгим наглядом і, здебільша, слухняно підпорядковуються програмі, що її виготовив для них „Інтурист": вони бачать тільки те, що їм показують, з забороною не тільки для звичайних туристів, але й для членів дипломатичного корпусу в Москві їздити свобідно по СССР та нав'язувати будь-які контакти поза офіційним світом. Коли ж згадана вгорі американська вистава стала „небезпечною" тим, що могла розкрити очі бідним підсовєтським громадянам на те, як в дійсності живуть американські робітники, то совєтська преса й радіо заздалегідь повели кампанію, яка дискредитує ту виставу, як брехливу пропаґанду навзверх, не згідну з дійсністю в ЗДА.

Совєтський уряд не відступив ані на цаль від свого давнього принципу, що всі інформації про зовнішній світ, подавані совєтським громадянам, як і всі інформації про Совєти, що виходять у світ, мусять переходити строгу цензуру. На заглушування закордонних радіопересилань Совєти витрачають більші фонди, ніж дають західні країни на свої радіостації. Засекречування всього, що діється в Совєтах, підозрливість і страх перед чужинецькими „шпигунами" — це традиційна риса російської держави. За царату також письменники боролися проти цензури, а Александер І пояснював її потребу так само, як це робить тепер Хрущов: що це не спутування свободи думки і слова, а „береження правди" та засіб охорони проти „зловживання свободою слова для ширення фальшивих речей". У 1852 році писав один американський дипломат із Петербурґу, що „засекречення і таємність характеристичні тут для всього". Ясно, що Ленін і Сталін, які від царської поліції та її ославленого „третього отделєнія" зазнали розмірно скромної кари за свої протидержавні дії, прийшовши до влади, перейняли давню систему і розвинули її до макабричних розмірів — і щодо поліційного терору, і щодо засекречення дійсности.

Покищо большевикам удалася ця система настільки, що совєтські громадяни в масі все ще не здають собі справи з повноти власної трагічної дійсности на тлі відносин у вільному світі. Вони знають, що в Америці „люди живуть краще", але як виглядає таке життя — вони не мають уявлення. Тому кваліфікований робітник в Україні показував у минулому році авторові тієї статті з гордістю своє 3-кімнатне помешкання, яке дійсно було люксусом у порівнянні з помешканням, в якому купилося кілька родин. Проте, робітник навіть не думав про те, що він не має радіо, телевізії, авта, пральної машини, холодильника — найзвичайніших речей не тільки в ЗДА, але й в усіх західньо-европейських країнах. „Коли ви приїдете з Парижу до Гельсінок, — казав авторові один французький дипломат, — то вони видаються вам, як гарне, спокійне, провінціяльне місто. Але коли приїдете туди після Москви — то це для вас рай".

Тому американський журналіст виключає, щоб большевицька панівна кліка скасувала залізну завісу. Залізна завіса для них — це одна з головних передумов існування режиму. Большевики здають собі справу, що коли б совєтські громадяни масово дізнались про те, як справді виглядає світ поза Совєтами, то їхня реакця була б така, що практично це був би кінець панування большевиків.

Отож скасування червоної залізної завіси було б кінцем совєтської системи, а „на таку ціну Кремль ніколи не погодиться", — кінчає Дж. Джорден.

АМЕРИКАНЕЦЬ У СВЯТИНЯХ УКРАЇНИ

За минулий рік вийшло багато книжок про СССР. Їх автори це переважно туристи, переконані, що кількаденне чи кількатижневе перебування за залізною завісою зробило їх знавцями Совєтського Союзу. Принагідно ці туристи торкаються й питань Церкви в СССР, підкреслюючи задовільне положення релігії в тій країні.

Лише один турист опублікував книгу, присвячену виключно Церкві й релігії в СССР. Книга його зветься „Бог і Совєти" ,має 214 сторінок й кількадесят світлин*).

Автор, д-р Маркус Бах вважається знавцем релігійних питань і для своїх студій об'їхав понад сорок країн. В СССР побував у 1957 році, завітавши до Ленінґраду, Києва, Харкова, Ростова, Сталінґраду й Москви.

До Києва він прибув літаком через Менськ. Побачив з літака Дніпро, „одну з найчудовіших рік усієї Росії й над ним гарне місто Київ, столицю України. Церковні бані здіймались над вулицями в деревах і можна було виразно оглянути стіни катедри. Повітря було виразно тепліше і ясніше, ніж в Ленінґраді. Люди були вбрані яскравіше, їхнє життя виразно легше й відпруженіше. Київ відчувався легко й вільно".

Глибоке враження отримав він від пам'ятника Володимирові, що про нього, фантазуючи, пише так: „Сотки років тому, ця велетенська 62-футова постать була здвигнена на п'єдесталі і ще сьогодні вона споглядає вниз на ріку, як її безперечний завойовник. Це — князь Володимир, монарх Росії від 980 до 1015 року, правитель настільки абсолютний, що поділив свою державу між дванадцятьома синами". Далі автор розповідає про хрещення Володимира і про „хрещення принцеси Ольги, російської аристократки".

Розмовляючи з своїм провідником, американець довідався, що провідник учився в школі, що оповідання про апостола Андрея — вигадка, що Кирил і Методій були добрими вченими, але аґентами чужоземних держав тощо.

Розповідь про Печерську Лавру також не визначається знанням місцевих обставин: „Києво-Печерська Лавра, як твердиня, досконало розташована над долиною Дніпра. Колись навчали ченців вбивати тих, хто нападав на Україну. Царі навчали ченців воювати. Ченці навчали в цьому ж дусі: „Але Печерський монастир насамперед був місцем духового відокремлення. Тут стояла велика церква св. Софії . . ."

Лавра видалася йому радше музеєм, як місцем молитов. Його зворушили руїни Собору: „Комуністи побажали, щоб стіна залишилася, щоб стояла далі так, як є, так довго, доки зможе. Це ж символ того, що німецька люфтваффе доконала однієї невимовної ночі . . ."

Старий маляр-француз, пильно відтворює старовинне малювання. Він дивується: „Де діти тих, що зводили ці стіни? Де сини малярів ,що створили ці образи?"

Далі провідник, дуже поспішаючи, повів відвідувачів попри нішу, біля якої стара жінка стояла на колінах, чолом торкаючись камінної підлоги. Навколо неї скупчилась група постатей, вбраних у чорне. Вони шепотіли молитви й хрестилися .

Потім провідник підніс свічку біля одного гробу. „Ось, — сказав він, — портрет особи, що її вважають святою. Люди робляться святими з різних причин. Більшість цих причин доволі дивні, нап. коли людина бачить видива, робить чудеса, виснажує себе постом або й назбирає більше грошей, ніж можна було сподіватися. В ті часи церква була дуже прибутковим підприємством. А ця особа стала святою ще з іншої причини: — її канонізували за те, що вона ніколи не говорила. Бачите, про це ось тут написано: „Мовчальник". Ось він і святий. Провідник посміхнувся і чекав із свічкою в руці, чи хтось не захоче йому перечити. Хтось спробував. Це знову була чужинка. Вона сказала провідникові, що він або говорить нечесно, або нічого не знає про релігійне світовідчування. Цей чоловік не тому святий, що був мовчальником, а він був „мовчальником ізза своєї святости". Провідник ані трохи не збентежився. Він відповів: „Чи ви знаєте, яка могутня релігія? Саме така, як ця маленька свічечка ,що її ви тримаєте". Коли вони пішли далі, чужинка-дівчина звернулася до Баха: „Це, дійсно, нечесно". Він не повинен говорити таких речей, бо вони неправдиві. Бо справа не тільки в тому, що він сказав, але й в тому, як він сказав."

Перед зображенням Нестора ця чужинка запитала провідника: „Що ви думаєте про нього? Чи не був він одним із великих святих Росії? Провідник відповів, що Нестор був одним із великих літописців, — подібно, як Толстой, що був добрим письменником, але його не можна назвати добрим філософом.

У цю мить залунав хоровий спів, — можливо з ніші, де молилися жінки. Всі затрималися.

— Ходімо, — скомандував провідник. Наші свічки догоряють.

„Він повів нас далі, попри ікони, гроби й усипальниці, попри ніші, біля яких богомольці клячали на колінах і молились. Одначе ми не могли відірватись від співу. Він луною докочувався крізь склепіння переходів й супроводив нас, аж доки ми не вийшли. Щодо свічок, то провідник помилився. З них лишилось ще досить".

Виявилося, що жінка, яка заперечила твердження провідника, була католичка, вчителька з Небраски, що перед тим навчалась в монастирі. Вона твердила, що народ в СССР (росіяни, за її термінологією) глибоко релігійний, але страх перед переслідуванням ще й тепер стримує маси у виявленні віри. Вона намагалася відшукати унійтські громади, оскільки „унійтство" могло б засипати протиріччя між католицизмом і православієм". Вона була переконана, що десь уніяти ще моляться, „хоч багатьох з них, обвинувачених у пропаґанді в користь Польщі, зліквідовано. Вона уболівала над розбиттям церков у 1058 р. (!) і була переконана, що колись уся „російська" Церква повернеться до римо - католицтва.

Автор даючи до цього свої коментарі, покликається на неназвану офіційно в церкві особу, яка навчала його про Москву — третій Рим знаними реченнями: „Третій Рим — Москва ,св. Апостольська Церква, сяє ясніше сонця на цілий світ. Два Рими впали, але третій стоїть ,а четвертому не бувати".

Автор ще раз відвідав Лавру ввечорі. Було там порожньо, вразила його постать сліпого ченця, який почувши його кроки, запитав: „з м'якою, співучою українсь-

(Закінчення на стор. 3-тій)

* God and the Soviets, by Dr. Marcus Bach. Crowell Co., New York, 1958.

Олег Лисяк

НЕЗМІННІ МАТЕРІ

Увечорі в Велику П'ятницю до Плащениці суне людський натовп. На вулицю, на якій стоїть церква, заїжджають блискучі машини, від трамваїв і автобусів ідуть пішком люди, всі йдуть до Божого Гробу. Старі, дорослі, молоді, зовсім маленькі, яких матері зедуть за руки.

Так, як колись, коли йшла богомільна мандрівка на Святоюрську Гору, так як колись до сільської церковці на Гуцулії, так як колись, коли перед церквами стояли козацькі коні . . .

І так ітимуть і надалі, покоління за поколіннями й тоді, коли западуться глибоко в землю кам'яні нагробники тих, що тепер заїжджають перед церкви в Америці. Так було, так є і так буде. Це незмінне, це вічне, і воно так залишиться, хоч, покищо, в Храмі Святого Юрія інакше, ніж було колись, а ті, що ходили туди до Плащениці кільканадцять років тому, тепер заїздять автами до церков, а інші загинули на полях боїв або караються в тюрмах чи таборах . . .

Коло Божого Гробу горять свічки, стоїть почесна сторожа, навколішках підступають люди до Плащениці. Один по одному, у мовчазному, богомільному скупченні, старі, молоді, найменші . . .

Ось дівчинка — може два, може три рочки. Ясне волосячко, весняний капелюшок, свіже, мов весняна квітка, личко. Біля неї мати. Шепче малій кілька слів до вушка, і ось дівчинка клякає на кілька кроків від Божого Гробу і навколішках підсувається по кам'яних плитах до Плащениці. Підводиться, щоб досягати до обличчя Того, що вмер на хресті, і знову навколішках відступає. Вона не чує болю у колінах, вона ще не знає, що жертвувала свій біль Тому, що вмер за неї дві тисячі років тому у муках. Але вона це знатиме. Недаром же ж коло неї її мати, яка навчила її, що підступати до Божого Гробу можна лише навколішках. Вона навчить малу, що так завжди було — тоді, коли не їздили ми ще блискучими автами, там, у Рідному Краю. Такий звичай, така традиція. Традиція, якої вчить українську дитину українська мати — без огляду на те, в яких країнах, на яких континентах вона з своєю дитиною не опинилася б . . .

У Великодню Неділю грає-гуде дзвін. Гомін дзвона розноситься по вулицях, перемагає звуки автомобільних сирен, заглушує дзвінки трамваїв. Знову святкова громада чаповнила вулицю. Авта запарковуються і випарковуються, люди виходять з Богослужби, інші займають їх місця, чекаючи на наступну Службу Божу.

На розі коло авта стоять два чоловіки. Розмовляють, чекаючи, коли людський натовп перейде і можна буде увійти до церкви.

Коло сходів, на розі вулиці стоїть бабуся. Старезна, маленька, скорчена. Ось така наша бабуся, яку в цілому світі можна пізнати, що це н а ш а бабуся, яке б вона плаття на себе не вдягнула, якими словами не заговорила б.

— Містер! — кличе бабуся, і чоловіки підходять до неї. — Містер, ви можете мене завести до церкви?

Без слова, обидва чоловіки подають руки старенькій, і поволі, крок за кроком, підводять її до церковної брами. Бабуся не вмовкає. Вона говорить, і її слова змішуються з гомоном дзвонів:

— Бо ви знаєте, містер . . . Я сама не могла б нинька зайти до церкви. Ледве по сходах зійшла... А ще вчера впала і голову побила . . . А для старої жінки впасти прикро, знаєте . . . Ледве ходжу, містер. А ще донька не каже вставати, бо ніби я хвора і — стара . . .

— Бо я, знаєте, вже вісімдесят років як з краю. Так, вісімдесят років в Америці. Стара вже: коли приїхала тут дитиною, то ще ні катедри не було, ні владики Ортинського, вісімдесят років . , .

— А мама моя, давно-давно, в краю, казала: „Як задзвонить Великодній дзвін, до церкви тре' йти, доню. Тре' йти , доню, на то й дзвін гомонить". У нас, в краю, гомонів і тут гомонить , . .

— То як мені не йти, коли дзвін задзвонив? А як сама не зайду, то люди заведуть. Люди добрі. Дякую і вам, містер, що стару до церкви завели. Бог нагородить.

Як багато змінилось на світі за останні десятиріччя! Падали великодержави, гинули цісарі і диктатори, мільйони людей пропало, мільйони залишило свої країни, світ поділено надвоє . . . Але як багато залишилося незмінним!

Які ж вони подібні, які вони незмінні, ці наші матері! Ця мати-селянка, що більше як вісімдесять років тому вчила „ще з краю" свою доню, що „до церкви тре' йти, коли дзвін загомонить", і ця мати, що приїхала до церкви модерною, блискучою машиною і вчить свою маленьку донечку, що до Божого Гробу треба підходити навколішки . . .

Які вони прекрасно незмінні — ці українські матері . . .

ТИ ПРЕКРАСНА . . .

Ти прекрасна, юносте,
Веснами квітучими!
Ти прекрасна, юносте,
Та не прийдеш знов!

От тому й повторюю:
Ти прекрасна, юносте,
Та не прийдеш знов!

Любляться, голубляться
Веснами квітучими,
Любляться, голубляться
Серце веселять.

От тому й повторюю:
Ти прекрасна; юносте,
Та не прийдеш знов!

ВАСИЛЬ МИСИК

Теодор Курпіта

ПРОТОКОЛ ГОВОРИТЬ

(У 50-ліття 221 Відділу УНС в Шикаґо)

(3)

Наш іміґрант бачив високі будівлі, душився в сопуху сутерен, відчував на кожнім кроці порядок, опертий на ґрефтярстві й корупції, але не знав, звідки те все береться і як від нього боронитися.

Щоб уявити, як почували себе перші наші іміґранти поза Ню Йорком, автор наводить цікаву ілюстрацію о. С. Макара з Шамокіну в Пенсилвенії, куди десь коло 1880 р. зайшли наші піонери.

У Шамокіні, — пише о. Макар, — застали українці поляків з Познанщини, до котрих звичайно вдавалися в комірне, бо як „ґрінори", не знаючи англійської мови, лише з ними могли порозумітися. Та поляки, що мабуть, перший раз побачили таке диво, як українець, не могли зрозуміти, що це за звір, і стали їх дрочити різного роду прізвиськами, попитуркувати, робити їм всілякого роду пакості, а коли котрийсь із українців показувався на місто, то не тільки самі кидали за ним камінця викликуючи „гунґерісн", але ще й англійських людей намовляли до того. Кожен із українців мусів належати до польської парохії, а то й колекту точно сплачувати, бо кожний поляк під утратою неба не смів держати ніякого українця, який не належав би до польської громади.

Вкінці українці взялися будувати свою власну церкву. Та як тільки польський священик Кльоновський довідався про це, наступної неділі вчистив проповідь, кидаючи громами на українців, що посміли відлучуватися від польського костелу, а при кінці проповіді підняв руки вгору, просячи Бога: „Русіні бендон ставяць божніцен! Просьми Боґа, жеби єси їм помєшали єнзикі, як пши бабільоньскєй вєжи".

Та не помогли заклинання: народ дінияв свого — стверджує о. Макар у „Свободі" ч. 45 з 1897 р.

Живучи в таких обставинах, — пише д-р Л. Мишуга, — бідні наші еміґранти, що були „чорним кретом у копальнях Пенсилвенії", вислали до старого краю, як подає „Діло" з 1894 р. „дивне і наївне" письмо. Ось воно:

„Ми тут, владико, зайшли самі, хоч незрячі. Але не зовсім ми ті самі, що „в краю" бо до того щось нам бракує. Бракує нам Бога котрого ми розуміли б, котрого лиш посвому могли б чтити. Ти, владико, отець нам і тут, бо отець української Церкви, хоч ми з заходу України (автори листа лемки — Т. К.) і не з твоєї дієцезії. Тож просимо: дай нам з краю духовних і дай благословення на будову церков, хай на чужині маємо все, чим свята наша Україна".

На те, як подає „Діло", вислано зі Львова таку відповідь: Зложіть перше гроші до банку. Ну, і український іміґрант зложив. Тоді львівський митрополит, пізніший кардинал Сильвестер Сембратович, вислав до Америки о. Івана Волянського, що перший почав об'їздити українські оселі в Америці й заохочувати іміґрантів будувати свої церкви, де могли б почути й слово рідне та де могли б знайти розраду серця в неодних злиднях. Він об'їхав тоді всі важливіші українські колонії від Ню Йорку аж до Міннеаполісу і Колорадо. З його приїздом почали організувати по різних місцевостях церковні комітети, і в той спосіб положено перший зв'язок під організацію українських громад.

Праця о. Волянського не була легка. Від 1898 р. почало напливати до Америки велике число священиків із Закарпаття. Були це люди мадярського виховання й мадярської культури, що говорили між собою тільки по-мадярськи, не мали найменшого поняття про правдиве минуле нашого народу, не знали, хто ми і чиї ми діти, навіть не хотіли того знати, і сторонились від тих галицьких священиків, що поставили в Америці перші організаційні кроки та побудували перші церкви. Вони не визнавали ніякої України з Львовом і Києвом, а визнавали тільки один центр — Будапешт, столицю Угорщини, а нарід туманили Росією й одним російським народом від Камчатки до Карпат. Між тими священиками почало приходити до завзятої боротьби за парохії ,бо кожен новий священик, що прибував з краю, хотів засісти на вже зорганізованій парохії. Доходило до тертя, а то й до бійок і взивання поліції. Наприклад, у такій маленькій місцевості як Гейзлетон, Па., було в 1894 р. аж три греко-католицькі парохії, з трьома церквами й трьома парохами, і, як пише Юліян Бачинський, уся „діяльність тих трьох парохів зводилась до того, що кожен із них виклинав у церкві двох інших, насилаючи один на одного поліцію".

До того ще треба додати перешкоди ,які робили о. Волянському й іншим нашим священикам айриські єпископи, що на доноси польських священиків забороняли їм сповняти священичу службу. Аґітація йшла головно з тієї причини, що українські священики жонаті, а тут католики такого не чували і навіть не хотіли про те чути. І не хотіли знати, що була якась Унія з Римом та що греко-католицьким священикам вільно женитися.

У зв'язку з цим подає о. Н. Дмитрів у „Свободі" ч. 21 з 1904 р. ось що:

„До таких самих учених, а може злобних мудрагелів, належав і айриський архиєпископ Патрик Раєн із Филаделфії. Тому то архиєпископові поїхав представитись о. Волянський, а юрисдикції від нього не жадав, бо мав її від свого митрополита С. Сембратовича. Архиєпископ Раєн ,довідавшись, що о. Волянський жонатий, не тільки не хотів його знати, але ще й наказав своїм римо-католицьким священикам у Шенандоа (де о. Волянський був парохом української католицької церкви — Т. К.), польському, литовському й айриському, щоб його з амвони викляли . . ."

Супроти цього не можна дивуватися ,що „українського священика висмівано, а коли він ішов вулицею, то плювали на нього, мов на якого прокаженого, та що похоронити українця на католицькім цвинтарі було найбільшим осквернениям для того місця" (о. С. Макар у ч. 48 „Свободи" з 1897 року).

На цьому кінчаю трагічні виписи з блискучої й хвилюючої праці д-ра Луки Мишуги. Я навмисне навів їх обширніше, бо вони глибиною своєю правди якнайрельєфніше ілюструють причини шукання нашою першою заокеанською іміґрацією захисту й порятунку від незавидного своїм положення, від бур та громів чужої негостинної землі, куди перекотиполем кинуло їх лихоліття з медом і молоком пливучої їхньої батьківщини.

Вони силою своєї наглядної переконливости якнайкраще засвідчують, чому постав Український Народний Союз і ті всі його відділи, до яких ми, нова українська політична іміґрація, приїхавши на готове чи майже готове, здебільша належимо й запальчиво критикуємо деякі недотягнення наших бідних і темних великих попередників.

АМЕРИКАНЕЦЬ У СВЯТИНЯХ УКРАЇНИ

(Закінчення зі стор. 2)

кою вимовою: „Куди йдеш, брате, куди йдеш?" А перед церквою, у бруді, сиділо кілька жебраків.

У церкві відправляли вечірню: „гурт бородатих ченців стиснувся на лівому крилосі. Інші стояли з правого боку. Молільників було з сотня селянок, з півтузеня чоловіків і кілька юнаків.

Автор наївно запитує себе: „Де ж російська церква, яка допомогла перемогти у війні?.. Чи це вона у цих жінках в білих хустинах та тузені бородатих чоловіків у славному монастирі Росії — Київській Печерській Лаврі?"

Вийшовши з церкви, американець зустрів офіцера, що говорив німецькою, французькою, українською і російською мовами. За його допомогою він почав розпитувати зустрічних ченців.

— Чи маєте свободу Богослужень?

— Звичайно, маємо, чому б ні?

— Скільки ченців?

— Біля сотки.

— Чи є юнаки?

— Трохи.

— Скільки саме?

— Щось із 10 або 20.

— Держава безбожницька. Вона не визнає Бога. Чи це не суперечить вашим віруванням?

— Св. Письмо наказує Церкві визнавати й слухати світську владу. Це наш погляд.

— Чи ви думаєте, що ваші вожді одуховлені люди?

— Не нам судити, хто одуховлений, а хто ні...

— Чи комуністи вороги релігії?

— Свобода релігії це одночасно й свобода нерелігійности. Наші церкви вільні й наші храми відкриті.

— Чи держава не володіє і не контролює церков?

— Народ володіє й контролює їх. Ми є народ.

І автор починає відчувати, що неможливо пробитися через їхнє (як він вважає) офіційне думання.

Ченці й перекладач відійшли. Лишився один, блідий, який хотів щось промовити, але не знаходив спільної мови. Ми повернулись на приємні вулиці Києва, що завжди видаються веселими, особливо вночі. На них багато молоді. На рогах вулиць жінки продають квіти, а неонові світла й реклями кін надають місту американського вигляду.

У Харкові, „російському місті", згодом знайшов Бах і відкриту церкву. Взяв з собою перекладачку. Кілька прочанок купували пам'яткові речі, кілька молилися. Дочекались настоятеля. Бачив, як якась жінка поцілувала йому руку. Розмовляв з ним і ще з двома священиками. З тієї розмови зробив висновок, що „духовенство Російської Православної Церкви неспроможне сказати ані одного слова проти уряду". Одначе питав: „Чи Церква вільна?" Відповідь була: „Звичайно, ми цілком вільні з того часу, як встановився совєтський устрій". На запит, чи не були переслідувані церковні достойники, відповідь отримав, що були, але не із-за релігії: „дехто провинився, бувши ворогом совєтського устрою".

Такі запити п. Бах ставив в присутності офіційної перекладачки.

Такі запити говорять про те, як наївні навіть ті, що вважаються знавцями СССР. А відповіді на ці запити ще раз виявляють, що „на сході без змін", і що за кожне необережне слово громадянин СССР відповідатиме так, як відповідав за Сталіна.

● **Українська Спілка Образотворчих Мистців** (УСОМ) у Канаді влаштовує в часі від 23 травня до 7 червня ц. р., в залях дому „Просвіти" у Торонті (140 Бетирст стріт) виставку образотворчого мистецтва, в якій беруть участь члени УСОМ з усіх місцевостей Канади, зокрема українські мистці з Альберти. Виставка присвячена 300-річчю Конотопського бою і перемоги гетьмана І. Виговського над Москвою та 250-річчю від року смерти гетьмана Івана Мазепи. До Жюрі виставки обрані: І. Кубарський, інж. М. Кравців, М. Левицький, П. Маґденко й О. Теліжин. Відкриття виставки відбудеться в суботу, дня 23 травня, о год. 5-ій по пол.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

Український вечір в американському каледжі в Балтиморі

19-го квітня українські студентки Балтімору зорганізували в Мавнт Ст. Агнес Каледжі показ українського хореографічного мистецтва, назвавши цілу програму „Вечерницями". Виступ був призначений для студенток каледжу і американської публіки, а дохід з нього на розбудову бібліотеки каледжу.

За реалізацію цього благородного діла, яке піднесло високо престиж української студентської групи в згаданому каледжу, взялось п'ять українських студенток: Люба Купчик (головний промотор всієї підготовки), Ірка Траска, Надя Бендюк, Христя Совган і Оля Осташ. Справою підготовки в останніх двох місяцях жили майже всі українські студенти і громадяни Балтімору. За короткий час парох місцевої УПАЦ, о. Андрій Ілінський, блискуче підготовив хор, який складався з 26 осіб — студенток і студентів, місцевих університетів, каледжів, середніх шкіл і окремих громадян. Д-р Теодор Корецький доконав великого діла, зумівши показати велич і чар українського народного танку, підготовивши танцювальну групу.

Програму вечора відкрив студент - американець Чарлз Кокс (Cox), який цікавиться українськими справами та вивчає українську мову. Він в приступній для кількох сот приявних формі, розказав про значення цього виступу, Україну і українське хореографічне мистецтво. Програму „Вечерниць" виповнили виступи хору під керівництвом о. А. Ілінського, який виконав українські народні пісні „Зірвалася хуртовина"; „За городом качки пливуть"; „Повій вітре" та „Сусідко". Всі пісні викликали жваву реакцію публіки, яка щедро нагороджувала оплесками і диригента і хористів. Співачка місцевої опери пані Ірина Яворська виконала народні пісні „Дощик' і „Ой, не світи місяченьку", показуючи високу клясу свого таланту та незрівнане вміння опановувати увагу слухачів. Добре дебютував студент Юрій Ілінський (баритон), виконуючи стару українську народну пісню „Дивлюсь я на небо", що віщує його великий успіх у майбутньому. Захоплення викликала жива сценка з українського побуту, типічна для українських вечерниць і оригінально задумана: бандурист з групою дівчат, які присіли біля нього і гурти дівчат та хлопців, які виконували пісні і танці в супроводі бандури. В програму цієї частини входило хорове виконання пісні „Верховино", сольо бандуриста з Елизабет п. Левицького, який виконав „Встає хмара з-за лиману", його дует з молодою талановитою дебютанткою міської опери Лідою Чумак „Ой, ти дівчино" та хорове виконання пісні „Горлиця" та „Взяв би я бандуру" (частинно по-українськи, частинно по-англійськи). Виконання цих пісень було перериване танцями „Аркан", „Коломийка", „Козачок", „Катерина" і „Чумак". Крім того в першій частині вечора танцювальна група виконала танці ,Гопак", і „Запорожець". Танцювальна група складалася з молодих середньошкільників і студентів, до якої входили: Данка Барис, Марійка Бендюк, Надя Бендюк, Ліда Чумак, Ліда Костенко, Люба Купчик, Ярослава Купчик, Оля Осташ, Христя Совган, Ірка Траска, Микола Бабченко, Орест Гірняк, Іван Корж, Ігор Кошман, Юрій Котик, Богдан Юрчишин, Іван Зарубайко. Вклад праці д-р Т. Корецького, який підготовляв танцювальну групу, вповні себе виявив, коли танці були виконані понад сподівання самих танцюристів. На окрему увагу заслуговує сольо-танець „Чумак" Ореста Гірняка.

Назагал вечір пройшов успішно, що у великій мірі треба завдячувати студенткам з Мт. Ст. Агнес Каледжу, і зокрема ініціяторові його панні Любі Купчик, яка виявила свої непересічні організаторські здібності, зарадність та дівочу впертість у реалізації задуманої мети.

Український вечір в Каледжі в Балтімор — це перший вечір того роду і характеру на американській високій школі в Мериленді, де ціла програма була виконана українцями і присвячена українському мистецтву. Це конкретна праця, приклад з якої повинні брати і інші студентські осередки. Користь з таких виступів подвійна: ми пропаґуємо українську культуру серед чужинців і зберігаємо молоде студентське покоління при українській справі.

Надіємось, що за цією першою спробою, витрата зусиль, на яку всеціло себе оправдала, підуть дальші виступи українського студентства на місцевих високих школах.

О. Зінкевич

Українські танцюристи в „Інтернаціональному Фестивалі."

(тп) В п'ятницю і суботу вечорами 17 і 18 квітня в Католицькому університеті Америки у Вашинґтоні, Д. К. відбувся сьомий з черги „Інтернаціональний Фестиваль", в якому взяло участь шістнадцять різних національностей. В тому числі, заходами Українського Студент. Клюбу в Мерілендському університеті та при помочі студентів з Балтімору, наші студенти - танцюристи гідно зарепрезентували Україну. Вони виконали три українські народні танці (Аркан, Запорожець і Чумак), що їх публіка прийняла з великим захопленням. Обидвох вечерів було чимало репрезентантів чужинецьких амбасад.

Загальні Збори Осередку СУМА ім. „Київ" в Дітройті

8-го січня відбулися в Укр. Політ. Клюбі при вул. Сікат. Загальні Збори Осередку ім. „Київ'. Збори відкрив голова Осередку друг Іван Терлецький, а зборами проводила президія в складі: ред. Зенон Тарнавський — голова; Марія Демчина — заст. голови; Степан Клось — секретар.

Звіти з діяльности Управи Осередку СУМА складали референти, представляючи осяги і труднощі у виховній праці та громадській роботі. Управа у своїх звітах з'ясувала працю Осередку та накреслила чергові завдання. За останні роки значно збільшилося членство в Ю СУМА і тут треба нововибраній Управі звернути увагу на важливу справу, а саме на виховання юнацтва та розбудову сумівського життя. Ріст юнацтва не припиняється, а це означає, що загал нашого громадянства Дітройту зрозумів, що СУМА виховує українську молодь на здорових засадах любови до Бога і Батьківщини По звітах уступаючої управи і Конт. Ком. відбулась жива дискусія, присвячена питанням юнацтва та виховної роботи Осередку.

Після дискусії уділено абсолюторію уступаючій управі і приступлено до вибору нових керівних органів Осередку. До складу нової Управи увійшли: Іван Терлецький — голова; Сулима Дмитро — заступник голови; Зубар Василь — секретар; Скорупа Мирон — орг. реф.; Клось Любомир — преса і інформація; Сулима Марія — реф. Ю СУМА; Демчина Марія — реф. жіноцтва; Леськів Степан — фін. реф.; Клось Степан — сусп. опіка; Горечко Ярослав — спорт. реф.; Курилів Григорій — госп. реф.; Верещинський Богдан — бібліотекар; Терлецький Михайло і Демчина Іван — члени управи. Контрольна комісія: Футала Лев — голова; Калинич Михайло і Пшеничний Михайло — члени. Товариський Суд: Ковалик Микола — голова; Павлик Павло заступ. голови; Куций Петро і А. Підгайний — члени.

Нововибрана управа зміцна приступила до праці, а це можна завдачувати голові І. Терлецькому, який на тому пості залишився другий рік і сумлінно виконував свої обов,язки. Вже на першому і на другому засіданні управи обговорено багато біжучих питань та розроблено плян праці на цілий рік. Найбільша праця Осередку цього року — є виховання юнацтва. Це найбільше пекуче завдання нинішнього дня не тільки для Осередку, але для цілого еміграційного українського загалу в світі.

Л. Клось

З нагоди Річних Загальних Зборів Пласт-Прияту в Елизабеті, Н. Дж.

Пишу цих кілька рядків, щоб дати вияв признання і подяки невеликому гуртковi людей об'єднаних у Пластприяті. Вони вже три роки при праці для добра нашої молоді, а то під головуванням п. І. Кобасовського (перший рік), проф. М. Васькова (другий рік) і п. М. Хитра (третій рік). Служать вони справі виховання молоді скромно, тихо, але послідовно і з посвятою. Кожний член Пластприяту старається чимсь допомогти у веденні праці над молоддю.

Ось деякі із виконаних робіт. Уладження ялинки для новацтва, поміч в уладженні Андріївських і Миколаївських вечорів, курси вишивок (М. Хитра), кераміки (І. Левицька), писання писанок (С. Ощудляк), відбиванка (О. Граб і Р. Яськів), спів (проф. Р. Левицький), танків (Задорожна).

Уладжувані забави спеціяльно для доростаючої молоді увійшли вже в традицію і здобувають собі щораз більшу популярність. Що три місяці сходяться батьки на ширші сходини, які причиняються до ближчого взаїмного пізнання і співжиття, бо всіх об'єднує одна думка про виховання нашої молоді.

Велику увагу присвячується навчанню української мови. Ось список осіб, які віддають кожного тижня свій час і знання, щоб дати нашій молоді підстави української мови: пані — Ольга Заремба, Олександра Когут, Меланія Кривокульська, Іванна Коваль, Катерина Кернична та Ірина Левицька. Панове: — проф. Михайло Васьків, ред. Ярослав Заремба і проф. Михайло Коваль.

Заходом Т-ва виставлено драму І. Тобілевича „Невольник". Виведення вистави треба приписати в першій мірі п-і О. Грабовій. Режисерував виставу знавець нашої сцени мгр. В. Кривокульський, співи вивчив проф. Р. Левицький. В головніших ролях виступали: Галина Магмет, Неля Юхневіціюс, мгр. Вол. Кривокульський, Андрій Мицьо, Роман Левицький, Степан Магмет, Іван Ковбасовський, Аврелія Коваль, Ганна Федун, Іриней Коваль, Роман Яськів, Л. Олинець, М. Штабалюк і Мирон Магмет.

Годиться теж підчеркнути, що хоч Т-во ще не зогосподароване, а вже вспіло зложити пожертви на церкву, будову школи і пластову оселю. При цій нагоді приємно нам згадати ті товариства, які співпрацювали із Пластприятом. Союз Купців і Професіоналістів дарував 120 дол. на висилку дітей до пласт. таборів, парафія за згодою о. Р. Боднара відступала безплатно приміщення в церковній галі на сходини молоді впродовж двох років, а в останьому році наша молодь користала з безплатного приміщення на свої заняття в залях УНДому, що їх радо відступив голова п. Вол. Федін. Подяка належиться д-рові Р. Грабові за безплатне оглядання дітей перед виїздом на літні табори і Союзові Українок ч. 65 в Ню Бронсвіку під проводом п-і Ганни Ратич і допомозі п-і Д. Гусар за матеріяльну і моральну поміч у веденні роя, що існує в Ню Бронсвік та поміч у закупленні строїв і висилці дітей на пл. табори. Подякувати треба і проф. Омелянові Цісикові з Ню Бронсвіку за його фахові курси українознавства, які він провадив у нашій пластовій станиці.

Річні Загальні Збори Т--ва відбулися 19-го квітня і доручили ведення дальшої праці слідуючим особам: М. Хитра — голова; О. Граб — заст. голови; Г Магмет — писар; О Коваль — касир; І. Коваль — імпрез. реф. Члени: О. Заремба, О. Когут. Контр. Ком.: М Васьків, М. Купчик, Р. Яськів.

Ще не всі батьки зрозуміли ролю Т-ва і ще не всі включилися до спільної праці над своїми дітьми. Щиро запрошуємо усіх, яким лежить на серці майбутність нашого молодого покоління, станути до спільної праці для кращого виховання нашої молоді.

І. Л.

● **В минулу середу, під час відвідин французького прем'єра** і міністра закордонних справ у столиці Західної Німеччини сильні відділи уніформованої і цивільної німецької поліції охороняли їх проти можливого атентату альжирських націоналістів, які втекли з Франції до Німеччини. Скрізь, де не бували французькі гості, очищувано терен від осіб, що своїм виглядом нагадують арабів.

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-га

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в п'ятницю, дня 15-го травня ц. р., у приміщенні Клюбу відбудеться доповідь д-ра Симеона Федюка на тему „Значення української еміграції у Південній Америці, а зокрема в Бразилії". Доповідь буде ілюстрована світлинами. Початок о год. 8-ій вечора.

Короткі Вістки

● **Головний командант, т. зв. Народного війська спротиву,** чи пак „народної міліції" в Іраку, полк. реґулярної армії Мага Бамарні офіційно заперечив, що його „міліція", яка нараховує 35.000 осіб, стоїть під комуністичними впливами. Іракська „народна міліція" служить теперішньому прокомуністичному режимові для розправи з націоналістичними елементами.

● **Іранський король Різа Палеві**, приїхавши до Лондону з офіційними відвідинами, був очевидячки захоплений сестрою королеви Єлисавети, княжною Марґаритою. Одна з цілей теперішньої подорожі 39-річного короля, що минулого року розвівся з красунею Сорасю, — знайти нову дружину. У зв'язку з цим газети називають італійську княжну Марію Ґабрієлю та доньку колишнього єгипетського короля Фарука, княжну Ферілл. Обидві живуть у Швайцарії, але Різа, хоч зупинився там в дорозі до Лондону, не бачив ні одної.

● **91-річний сенатор Теодор Ф. Ґрін із Ровд Айленду** заявив в інтерв'ю із репортером „Здоров'я сьогодні", що він ніколи не дармує, але часто відпочиває. „Я не злощусь, не денервуюся і часто сміюся" — сказав старенький сенатор. Як рецепту довговічности, дав він репортерові таку пораду: „Майте чисте сумління, будьте у всьому помірковані, тіштеся життям, працюйте, старайтеся не прибувати на вазі і робіть реґулярно фізичні вправи".

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

Три кардинали вітали Апостольського Делегата до ЗДА

Ню Йорк. — Три американські кардинали 8-го травня вітали в катедрі св. Патрика в Ню Йорку новоназначеного Апостольського Делегата Ватикану до ЗДА Архиєпископа Еджідія Ваньоззі. Папа Іван XXIII ще в грудні минулого року найменував на місце Архиєпископа Амлета Чіконяні, який став кардиналом, на Апостольського Делегата до Вашингтону 53-річного Архиєпископа Ваньоззі, який має бути папським представником при католицькій ієрархії в ЗДА. Апостольський делегат є недипломатичним легатом Ватикану в тих державах, які не мають регулярних дипломатичних зв'язків із Ватиканською Державою. Він є посередником між ієрархією даної країни і Апостольською Столицею. Архиєпископ Ваньоззі — це вже 7-ий Апостольський делегат до ЗДА, бо перший був найменований ще в 1893 році. В Ню Йорку вітали Архиєпископа Ваньоззі кардинали Френсіс Спеллман із Ню Йорку, Річард Кушінг із Бостону, і Джан О'Гара з Филаделфії.

В Ню Йорку триває страйк шпитальних працівників

Ню Йорк. — Посадникові Ню Йорку Робертові Вагнерові не вдалося привести до порозуміння між управами шістьох приватних шпиталів і робітничою спілкою Працівників Роздрібних Атлетичних Працівників, і страйк непрофесійних шпитальних працівників триває вже 4 дні. Ці шпитальні робітники домагаються права належати до робітничої спілки, яка могла б вести переговори про збільшення робітничих заробітків, які тепер виносять по 35 долярів на тиждень, як це випадно на таблицях тих робітників, які пікетують ті шпиталі. Представник робітничої спілки заявив, що ці робітники на 65 відсотків складаються з неґрів (60 відсотків) і пророкіанців, (40), і тому відмова шпитальних управ збільшити їм заробітки виглядає на расову дискримінацію у відношенні до цих непрофесійних шпитальних робітників. Представник робітників заявив, що страйк поширеться на інші шпиталі, якщо міська управа не зуміє привести до порозуміння між працівниками і управами шпиталів. Адвокат шпиталів заявив, що скаржить до суду робітничу спілку за те, що не припинила страйку, хоч суд наказав це зробити.

Нова праця про українських образотворчих мистців

Проф. Дам'ян Горняткевич: Українські мистці в автобіографіях. Накладом Української Видавничої Спілки. Лондон. 1958, ст. 80.

Автор назвав свою книжку тільки автобіографіями українських мистців, але це не самі автобіографії, а щось більше. Перед очима читача пересувається низка силюет українських образотворчих мистців, про яких навіть наші спеціялісти - мистецтвознавці знали дуже мало (зокрема про Амврозія Ждаху й Охріма Судомору), або розгублювалися в недокладних біографічних даних, подаваних про Олексу Новаківського, чи врешті хотіли знати чимало важливих деталів із життя Василя Кричевського, то в тій публікації всі наведені факти мають справжнє документарне значення. Таким чином книжка проф. Д. Горняткевича являється в окремих частинах дуже цінними причинками до життєписів наших образотворчих мистців.

Книжка обіймає творчість шістьох діячів українського мистецтва — о. Ксенофонта Сосенка, Олексу Новаківського, Василя Кричевського, Амвросія Ждаху, Охріма Судомору й Володимира Пеленського. І хоч деякі з вичислених прізвищ є мало відомі ширшим колам читачів, то все таки з їх біографії довідуємося багато про їхні зусилля працювати на полі рідного мистецтва, або про умовини, серед яких вони жили й творили, іноді навіть уступали зі своїх позицій, промощуючи шлях іншим діячам нашої культури.

При життєписі Василя Кричевського довідуємося багатьох, досі зовсім невідомих, епізодів з його життя й творчости, фактів, що мають велику вартість, а саме про формування його всесторонього таланту в різних епохах життя, про участь в організації київської Академії мистецтв, про музейні збірки Кричевського й проф. М. Грушевського, які згоріли під час бомбардування Києва большевиками в 1918 році та про особисті зв'язки проф. Кричевського з Митрополитом Шептицьким. Характеристичне, що досі в українській літературі не появився список знищених у цій жахливій катастрофі мистецьких пам'яток, збираних довгими роками обома визначними знавцями нашої старовини, Михайлом Грушевським й Василем Кричевським, й саме про Ждаху автор обговорюваної книжки подає на основі окремого звіту Федора Ернста цей інвентар.

Цінні в згаданій праці спогади про Амврозія Ждаху, подані панею Ганною Чикаленко - Келлер й д-ром Юрієм Липою, написані спеціяльне для автора книжки. Зокрема цей трагічний деталь, що д-р Липа вже чотири місяці після написання біографічних даних про Ждаху не жив, бо згинув на стійці партизана в яворівських лісах і коли б він не подав був своєчасно своїх цінних спогадів про того мистця, то прізвище Ждахи так і залишилося б тільки німою позицією в історії українського малярства, не оживлене ніякими даними з його життя. Те саме можна сказати й про автобіографію Судомори. І в тому саме лежить цінність книжки Дам'яна Горняткевича, що він зумів завжди покористуватися своїми зустрічами з діячами нашої культури, а зокрема зі самими мистцями, чи то в формі листування, чи в особистих зв'язках, і подав матеріял для дальших студій над творчістю корифеїв нашого мистецтва.

Доброю прикметою книжки є легкий стиль автора й відповідний добір ілюстраційного матеріялу. В цій своїй праці проф. Горняткевич дав наглядний доказ, що і в наукових публікаціях можна придержуватися легкої форми вислову, щоб не мучити читача важкими фразами. Дбайливо виконані ілюстрації є важливим доповненням книжки. Цінні світлини: колегії професорів київ. Академії мистецтв, разом із представниками УНР проф. Грушевським і Сошенком, будинок Галагана на основі картини В. Кричевського та його малюнок свого мешкання з погорілої кам'яниці в Києві, виконаний пізніше, вже з пам'яті. Шкода, що в обговорюваній книжці немає репродукцій рисунків о. Кс. Сосенка, хоч Д. Горняткевич зберігає їх у себе, а також якогось доброго портрету дружини Олекси Новаківського, для ілюстрації згадки про неї, що її подає автор публікації.

Було б побажане, щоб проф. Горняткевич продовжував далі розпочату працю при збиранні й опублікуванні біографічних матеріялів українських образотворчих мистців, бо після появи першої книжки, хотілося б якнайскорше побачити й її дальші частини.

І авторові, і Видавництву в Лондоні належиться признання за появу цієї публікації, що є цінним вкладом у нашу наукову мистецтвознавчу літературу. Саме твори з тієї ділянки знання є обумовлені поважними фінансовими витратами на виготовлення добрих друкарських кліш і підібрання вибагливого паперу, які вимагають бездоганно виконані ілюстрації в тексті. Ці основні вимоги виконало якнайкраще наше Видавництво в Лондоні, чим причинилося до збагачення української наукової літератури.

М. Михайлюк

З НОВИХ ВИДАНЬ

● **Проф. С. Килимник. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні.** Том IV. Літній цикль. Праці Інституту Дослідів Волині. Ч. 4. Вінніпег. 1957, ст. 178.

● **Юрій Тис. Конотоп.** Оповідання. „Гомін України", 1959, Торонто. Ст. 172. Обгортка Б. Стебельського.

● **Ів. Білан — Д-р М. І. Мандрика.** Українська концепція суспільного взаємозабезпечення. Вінніпег, 1958, ст. 32.

● **Е. Маланюк. Малоросійство. „Вісник" ООЧСУ".** Ню Йорк, 1959, ст. 32.

● **Бабай. Вірші іронічні, сатиричні і комічні.** Обкладинка та ілюстрації Середи. Буенос Айрес, 1959, ст. 112.

● **Василь Іваниc. Стежками життя. Спогади. Книга** перша. „Перемога", Буенос Айрес, Торонто, 1958, ст. 192.

● Karl Marx. *A World Without Jews.* Philosophical Library. New York, 1959, 51.

● **Dr. Lev W. Mydlowsky.** Bolshevist Persecution of Church and Religion in Ukraine 1917-1957. (Informative Outline). London, 1958, 36.

● **Pavlo Shandruk.** Arms of Valor. With an Introduction by Roman Smal-Stocki, Ph. D. Translated by Roman Olesnicki. Robert Speller & Sons Publishers, Inc., New York, 1959, XXVII + 320.

● Oksana Asher. A Ukrainian Poet in the Soviet Union. New York, 1959, pages 52.

● **Wira Wowk. Lendas.** Traducao do ucraniano: Maria Theresia de Oliveira, Anna Maria Muricy. Editoba, Companhia Brasileira de Artes Graficas, Rio de Janeira, 1959, 40. Capa: Zoja Lisowska.

● **Contos ucranianos.** Traducao: Wira Selanski de Anna Maria Muricy. Editora Companhia Brasiliera de Artes Graficas. Rio de Janeiro, 1959, 120.

● **Chicago — Detroit.** Almanach — Directory. Chicago, 1959, стор. 112.

● **Литературное Зарубежье.** Сборник - Антология. Издательство Центрального Объединения Политических Эмигрантов из СССР (ЦОПЭ). Мюнхен, 1958, ст. 356.

ЖУРНАЛИ

● **Studies on the Soviet Union.** 2/1958. Institute for the Study of the USSR. Munich, Germany, Vol. I, No. 2, December 1958, 116.

● **Bulletin.** Institute for the Study of the USSR. Munich, 1959, Volume VI, January 1959, No. 1. Munich, 1959, 64.

● **Bulletin** of the New York Public Library. February 1959, Vol. 63, No. 2. New York, 1959, стор. 55 — 108.

● **Bulletin.** Vol. V, No. 10. October 1958. Institute for the Study of the USSR. Munich, 1958, стор. 48.

● **Studies on the Soviet Union.** 2/1958. Institute for the Study of the USSR. Munich, 1958, 116.

● **Oriento Europeo.** Rivista trimestral del Centro de Estudios Orientales. Madrid, Julio — Septiembre 1958, Anno VIII, No. 31, 1958, стор. 175 — 256.

● **American Bulgarian Review.** Vol. IX, No. 1, Mt. Vernon, N. Y. 1958, pages 64.

● **Bulletin.** Institute for the Study of the USSR. February 1959, No. 2. Munich, 1959, pages 56, No. 3, March 1959, Munich, 56.

● **Kultura.** Szkice, opowiadania, sprawozdania. 1959, No. 3 (137). Paryz, 1959, str. 160.

Нассер відновив кампанію проти Йорданії

Каїро. — Зречення довголітнього прем'єра Йорданії Саміра ель-Ріфаї та покликання на його становище Гаццi Маялі мали — пресовими передбачуваннями — розмостити шлях до замирення між Йорданією з її виразною прозахідньою орієнтацією та З'єдиненою Арабською Республікою. Ці взаємини зірвались у зв'язку з підривною кампанією, веденою апаратом президента З'єдиненої Арабської Республіки Нассера проти леґітимного прозахідного режиму короля Гуссейна та „федерацію", а фактично за включення Йорданії до названої Республіки. Ця кампанія дійшла була до шпилю, коли на заклик Йорданії Англія перевела там літом мин. року збройну інтервенцію для підтримання престолу Гуссейна. Ото ж Гацца Маялі, здавалося, наблизить Йорданію до З'єдиненої Арабської Республіки, тим паче, що ця остання розпочала гостру кампанію проти комуністів у зв'язку з подіями в Іраку. Тим часом арабська преса в Каїро повела нову кампанію проти Йорданії, назвавши її нового прем'єра „знаряддям в руках Англії". Гацца Маялі, з очевидним натиском під адресою тієї кампанії, заявив, що Йорданія не буде в'язатись військово-політичним союзом ані з Заходом, ані Сходом, а хоче вести конструктивну політику у тісній приязні з іншими арабськими країнами. Не відомо, чи той його заклик знайде прихильний відгук в Каїро.

Неру перестерігає ком. Китай проти погрожування війною

Ню Делі. — Індійський прем'єр Неру перестеріг в минулу п'ятницю 8 травня ц. р. в своїй новій промові в індійському парляменті, щоб китайські комуністи перестали вигольошувати войовничі промови, бо, мовляв, вони нами Індії не залякають. Він висловив знову бажання жити в згоді з китайськими комуністами на підставі „п'ятьох пунктів", устійнених свого часу з Чу Ен-ласм та заявив, що Далай Лама не матиме права вести кампанію за визволення Тибету з індійської території. Водночас він запротестував проти поширювання китайськими комуністичними мапи Китаю, на якій позначені також суміжні прикордонні землі, що належать тепер до Індії, як ніби доказ індійського „імперіялізму". На тому засіданні індійського парляменту прийшло до бурхливих сцен з комуністичними послами.

ВСЯЧИНА

● **62-річний міський інспектор в Кемдені, Н. Дж., Кларенс Мулет** вислав листа до совєтського прем'єра Нікіти Хрущова і його жінки з просьбою, щоб вони прибули до нього в гостину, бо американський уряд, не розуміючи справи, досі не запросив Хрущова відвідати цю країну, хоч московський прем'єр так дуже цього хоче. Мулет відомий із давніших дивних своїх листів до визначних осіб своєї дружини у своїх проповідях. В чому полягало те „знущання" — у судовому присуді не сказано.

● **Недавно мешканець Ню Йорку** нарікав на те, що дитель не дає йому і його родині спати, бо 5:30 вранці своїм дзьобом б'є в телевізійну антену, щоб цим бубненням дати вістку про себе своїй самиці. Тепер на це саме нарікає пан Річард Стат із Вашингтону, який мешкає в тому домі, де давніше жив віцепрезидент Річард М. Ніксон. Пан Стат думав, що це хтось телефонував до будинку, користувавшися якимись таємними лініями, але робітники телефонічної компанії ствердили, що це любовна серенада дятеля, яка триває тільки навесні, коли дятелиха сидить на яєчках.

● **Папа Іван XXIII** погодився дати шлюб 24-річному братові бельгійського короля Бодуена князеві Альбертові і 21-річній італійській княжні Паолі Руффо ді Калябрія. Це буде перше вінчання, що його поблагословить теперішній Папа.

● **На суді в Лондоні** признано розвід пані Дороті Дін на тій підставі, що — за твердженням судді — чоловік тієї пані, протестантський духовник, раз-у-раз „знущався" з

● **До Вестмінстерського собору в Лондоні** прийшли 33-річна Вітрейс Сновден і її приятелька-ровесниця Франсіс Гей, витягли з торбинки ланцюг і прикували себе до ноги статуї святого Петра. Поліція їх розкувала, а суддя покарав кожну по $14. кожну. Вони заявили на суді, що хотіли в такий спосіб запротестувати проти накладання на парохіян зависоких — на їх думку — олат на потреби церкви.

● **З Лондону до Вірджінії Сіти**, в Неваді, перевезуть, як музейний експонат, один із перших публічних будинків з написом „Для мужчин", встановлений 75 років тому на площі Дензі, недалеко Пікаділлі Сіркус. Від багатьох років він не був в ужитку, Американський багатій з Вірджінії Сіти, Рой Шетлер, закупив у Лондоні цю „пам'ятку" і рішив перевезти її до свого рідного міста, як одну з атракцій для туристів.

● **Англійська княжна Маргарита** здобула під час минулотижневих відвідин у Римі славу серед італійської аристократичної молоді: з'явившися увечері на забаву в одному з найелеґантніших нічних клюбів, вона танцювала до 5-ої години ранку, змінюючи партнерів, з апетитом їла італійське „різотто" — риж із грибами, — пила шампанське вино і чорну каву. Без ніяких слідів утоми, усміхнена, від'їхала вона ранком до англійської амбасади, де мешкала з своєю матір'ю, королевою - вдовою Єлисаветою.

● **Західні газети**, які цікавляться любовними справами високопоставлених осіб, звернули увагу, що на італійський романтичний острівець Капрі, після того, як прибула туди колишня іранська королева, красуня Сорая, прибув також італійський князь Раймондо Орсіні. Італійські газети розписували вже раніше про їхнє знайомство і віщували їхнє вінчання, якому, проте, на перешкоді стоїть — різниця віровизнань: вона мусульманка, а він католик.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

КАРТЕРЕТ, Н. Дж. — Місячні Збори Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 342, відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., в шкільній кімнаті під церквою св. Димитрія, в год. 2-ій по пол. — Управа.

ПАЛМЕРТОН, Па. — В-во св. о. Миколая, Відд. 369, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р. в год. 4ій по пол. в церковній залі. Просяться члени вирівняти свої довги. — Управа.

АКРОН, Огайо. — Місячні Збори Т-ва Сош. Св. Духа, Відд. 295, відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., в церковній залі, зараз по другій Відправі. — Н. Іваницук, предс.; С. Мотрович, кас.; В. Пулк, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва „Український Народний Дім", Відд. 316, відбудуться в четвер, 14-го травня 1959 р., в год. 8-ій веч. На порядку нарад важливі справи у зв'язку з 50-літнім ювілеєм Товариства, тому присутність усіх членів конечно-побажана. Довгуючих членів просяться негайно вирівняти усі залеглости. — Управа.

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні Збори 117 Відд. „Запорозької Січі" відбудуться в суботу, дня 16-го травня 1959 р., в год. 7-ій веч., в Нар. Домі — 140 Друга Евеню в Ню Йорку, кімната ч. 36/ІІІ. Членів просимо явитися точно. — С. Кучма, предс.; В. Калина, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 372, повідомляє, що Збори відбудуться в суботу, 16-го травня 1959 р., в год. 8-ій веч., в Ігл Голл — 210 Church St. Просимо членів прибути, щоб побачити загальну фотографію всіх членів, яку Т-тво має від Союзу. Довгуючих членів проситься вирівняти свої довги. — П. Шило, рек. секр.

ПАССЕЙК, Н. Дж. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 97, повідомляє своїх членів і просить, щоб всі члени були присутні на Зборах, які відбудуться в церкові, 17-го травня 1959 р., в год. 2-ій по пол., в парафіяльній залі 45-47 Hope Ave. — М. Мельник, рек. секр.

СКРЕНТОН, Па. — Т-во Над Збручем, Відд. 280, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., в год. 3-ій по пол., в Укр. Гром. Осередку 440 Wyoming Ave. Також прохання до всіх членів, щоб вплачували свої належності на час. — О. Запоточний, Р. Рубльовський.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні Збори Б-ва св. Йосафата, Відд. 217, відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., в церковній залі під ч. 305 Hudson Ave., в год. 2-ій по пол. Просимо членів та уповноважених Відділу поставитися на Збори, бо в УНСоюзу Ювілейному році УНСоюзу, у присадниці нових членів. Коли головні організатори можуть приєднати по 24, а то й 30 нових членів, то чому кожному з нас не приєднати бодай 2 або 3 нових членів. — В. Колданчик, предс.; Ф. Голод, фін. секр.; В. Симонів, кас.; Р. Пристай, рек. секр.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — С-во Преч. Діви Марії, Відд. 112, повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., по 3 і 4 Службах Божих. Просяться вирівняти членські вкладки. Дня 17-го травня 1959 р., в год. 8:30 відбудеться спільне Причастя, а опісля снідання. — А. М. Купер, секр.

ЕЛМАЙРА, Н. Й. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 271, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 17-го травня 1959 р., в год. 3-ій по пол., в Клюбі УРСоюзу в Елмайра Гайц. З огляду на це, що церковна заля на Лакаванна Евеню для членів УНСоюзу є відмовлена, члени з міста Елмайри зі своїми вкладки можуть приносити до свого секретаря — 1076 North Main St. — Управа.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співласниками 22-мільйонового майна організації!

РОЗШУКИ

Пошукую свого кума, **ВАСИЛЯ ЯБЛОНСЬКОГО**, який має перебувати в Ontario, Канада. Хто знав би про нього, або він сам, прошу голоситися на повищу адресу:

Іван УРСУЛЯК
5209 Lake Avenue
St. Joseph, Mo.

Канадійську пресу прошу про передрук.

Хто знав би щонебудь про родину **ОВСІЄНКО** із села Горби, Глобинського повіту, Полтавської области, прошу зголоситись. Просимо зголоситись тих, хто знає про це село ще з часу першої світової війни. Молодий священик, якого мати походила з родини Овсієнко із села Горби на Полтавщині, хоче в цей спосіб відтворити відомості про свою рідню. Зголошення просимо слати на адресу ЗУАДК.

Шукаємо теж **Йосифа ЧУПІЛЯ**, який 15-го червня 1958 р. прибув до Филаделфії з Канади.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
866 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.

Посмертні Згадки

Микола ТЕРЛЕЦЬКИЙ, член 140 Відд. УНСоюзу в Янґставн, Огайо, помер 2 травня 1959 р., на 63-му році життя. Покійний народ. 1896 р. в с. Лібохора, Старий Самбір, Зах. Україна. Був учасником Визвольних Змагань десятник в 1918 р. і Української Дивізії „Галичина" в часі другої світової війни. На терені Янґставну, ЗДА, був одним з організаторів Осередку СУМА, членом УККА, „Самопомочі", невтомним робітником на суспільно-громадській ниві та прикладним жертводавцем на доброчинно-національні цілі. Покійний залишив у смутку брата в ЗДА, дружину з мамою в дома, 5-ох синів на Сибірі. Похорон відбувся 6-го травня на православному цвинтарі укр. православної церкви св. Петра і Павла в Янґставні, Огайо. — В. П. М.!

Варвара ШЕВЧУК, членкиня 271 Відд. УНСоюзу в Елмайра, Н. Й., померла 26-го квітня 1959 р., проживши 67 років. Похорон відбувся 27-го квітня 1959 р. з похоронного заведення Ткач при Трибухівці, пов. Бучач. Залишила у смутку сина Стефана, внуку Маріо, зам. Гуцул і правнуку Тересу. Тлінні Останки спочивають на українському цвинтарі св. Миколая. — В. Ч. П.!

І. Чопко, секр.

ТАРЗАН, ч. 4256. Чекають до світанку.

Тарзан напав немов оскаженілий і з рішучістю. Його ніж знову і знову знаходив свою ціль.

А тоді, мавполюд підніс своє обличчя до місяця — Гора... мовчазного свідка його перемоги

Пізніше за горбком, його скритий відділ чекав аж до світанку. Напруження збільшилося, коли перші спалах світла появився на синяві неба.